

Міжнародний університет бізнесу і права

**БІЗНЕС-
НАВІГАТОР**

Науково-виробничий журнал

№11
2007

м. Херсон

БІЗНЕС – НАВІГАТОР

№ 11
2007

Науково - виробничий журнал

Засновник і видавець: Міжнародний університет бізнесу і права,
Україна, 73039, м. Херсон, вул. 49 Гвардійської Дивізії 37-А
тел. (0552) 335340, факс (0552) 335972,
e-mail: mybip@inbox.ru

Свідectво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
серія ХС № 229 від 02.12.2002р.

Затверджено постановою ВАК за № 1-05-10 від 10.12.2003 як фахове видання з економіки і підприємництва

Періодичність видання: 2 рази на рік.

Рекомендовано до друку Вченою радою Міжнародного університету бізнесу і права
29.03.2007 р., протокол № 7.

Головний редактор: Макаренко П.М., професор, доктор економічних наук, заслужений працівник освіти України

Редакційна рада: Білоусова С.В. - кандидат технічних наук, ректор Міжнародного університету бізнесу і права,
Левківський К.М. - кандидат історичних наук, академік Академії інженерних наук України, директор Науково-методичного центру вищої освіти Міністерства освіти і науки України;

Благодатний В.І. – професор, доктор економічних наук, академік Академії економічних наук України, заслужений працівник освіти України.

Редакційна колегія: Андрущенко В.Л. - д.е.н., професор

Афонін А.С. – д.е.н., професор

Данилін В.М. – д.е.н., професор

Корецький М.Х. – д.е.н., професор

Мармуль Л.О. – д.е.н., професор

Миколайчик Н.С. – д.е.н., професор

Леонов В.С. – д.т.н., професор

Савіна Г.Г. – д.е.н., професор

Усі права захищені. Повний або частковий передрук і переклади дозволено лише за згодою автора або редакції. При передрукуванні посилатися на „Бізнес-навігатор”.

Редакція не обов'язково поділяє думку автора і не відповідає за фактичні помилки, яких він припустився.

Рекомендовано для науковців, викладачів, аспірантів, студентів, фахівців у галузі економіки, управління, права державних і місцевих органів самоврядування.

ISBN 966-301-054

© Міжнародний університет бізнесу і права, 2007

© Колектив авторів, 2007

ЕКОНОМІКА

ЗМІСТ	
Ларіна Я.С. Маркетингові стратегії збуту підприємств АПК України	4
Джерелюк Ю.О. Вибір асортиментної стратегії підприємства в умовах невизначеності	8
Софієнко А.В. Проблеми концептуальних основ управління витратами	11
Кан О.Ю. Історичні аспекти та аутентичні особливості інтерпретації різновидів сучасних форм бізнесу	15
Білоусов О.М., Плачков С.І. Роль підприємств малого бізнесу у формуванні ринкового конкурентного середовища в АПК	20
Лошенко І.Р. Конкурентні переваги маркетингового управління стратегічним партнерством	23
Пінчук Т.А. Організаційно-економічний механізм розвитку підприємств сільського туризму	29

ФІНАНСИ

Белошанка В.А. Корпоративная культура как ключевая составляющая контекста результативной управленческой работы в ТНК	33
Потривасв А.І. Удосконалення управління фінансовим потенціалом підприємства	39
Чайка А.В. Макроекономічна модель впливу податкової політики держави на бюджетний дефіцит і виробництво	42
Танклевська Н.С. Вплив земельних відносин на ефективність фінансового забезпечення АПК	45
Попова В.М. Розробка методів вдосконалення банківського менеджменту	48
Рассолов О.С. Аналіз світового досвіду розширення фінансової бази розвитку підприємств малого бізнесу	51
Стасюк Г.А., Максимова Л.П., Федорченко Д.С. Бюджетно-податкова політика України: негативні аспекти та шляхи їх подолання	58
Шальнева В.В. Финансово-экономические аспекты функционирования виноградарских предприятий региона	62

ІНВЕСТИЦІЇ

Білоусов О.М., Орленко О.В. Оцінка особенностей надходжень прямих іноземних інвестицій в Херсонську область за період 2003-2005 роки	65
Мартинова О.В. Інвестиційна складова витрат на забезпечення якості продукції	70
Савіна Г.Г., Гришасва Ю.Г. Напрямки підвищення інвестиційної привабливості легкої промисловості України	73
Грановська Л.М., Ботвіна Н.О. Принципи формування інвестиційно-інноваційної моделі розвитку регіону (на прикладі зони рисосіяння України)	83
С.В. Коваль. Перспективи застосування інноваційно-інвестиційних технологій у садівницьких підприємствах АПК регіону	89

УПРАВЛІННЯ

Білоусова С.В., Кузькіна Т.В., Широков В.С. Методичні підходи до оцінки ефективності відтворення трудового потенціалу аграрних підприємств	92
Олійник Л.В. Основні засади формування ефективного механізму екологізації виробництва в зоні зрощення	95
Шукліна В.В. Порівняльний аналіз ролі та задач туризму в національній економіці країн світу і України	99
Зайцева О.І. Формування ефективного механізму розробки та реалізації стратегії	102
Фролова Н.С. Проблеми управління розвитком виробництва сільськогосподарської техніки в Україні	106
Воюсва Ю.А. Проблеми та перспективи розвитку фермерського господарств регіонів України	109

дифференціал фінансового левериджа може бути сведен до нуля (при якому використанню позиченого капіталу не дасть прироста рентабельності власного капіталу) і навіть мати негативну величину (при якій рентабельність власного капіталу знизиться, так як частка чистої прибутку, генерованої власним капіталом, буде йти на обслуговування використаного позиченого капіталу за високими ставками відсотка). Прирост коефіцієнта фінансового левериджа мультипліцирує ще більший прирост його ефекту. Аналогічно зниження коефіцієнта фінансового левериджа буде призводити до зворотного результату, знизивши в ще більшій ступені його позитивний або негативний ефект [3].

Значення механізму впливу фінансового левериджа на рівень рентабельності власного капіталу і рівень фінансового ризику дозволяє цілеспрямовано управляти як величиною, так і структурою капіталу підприємства в цілях углиблення його спеціалізації на виноградарстві.

Анотація

В статті розглянуті основні аспекти фінансово-економічної діяльності виноградарських підприємств. Проведено аналіз і визначено перспективи фінансового стану підприємств виноградарського підкомплексу.

Ключові слова

Фінансування, планування, прибуток, коефіцієнт покриття, ліквідність, фінансовий леверидж, виноградарство.

Література

1. Власов В. Наукове забезпечення виноградарства України //Пропозиція.-2002. - №10.-С. 51-55.
2. Кузнецова Е.П., Сигал А.В. Економіко-математическі характеристики показателів ефективності виробництва //Економіка і управління. - 1997. - №2. - С. 27-28.
3. Шальнева В.В. Совершенствование организации и повышение эффективности виноградарства в регионе //Таврійський наук, вісник: 36. наук, пр. - Вип. 38. -Херсон: Айлант, 2005. -С. 229-232.

ОЦІНКА ОСОБЛИВОСТЕЙ НАДХОДЖЕНЬ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ХЕРСОНСЬКУ ОБЛАСТЬ ЗА ПЕРІОД 2003-2005 РОКИ

Дослідження проблем, особливостей та визначення пріоритетних напрямів зовнішньоекономічної діяльності держави неможливе без оцінки масштабів і структури зовнішньоекономічної діяльності на регіональному рівні. Враховуючи переважний вплив макроекономічної політики на стан зовнішньоекономічної діяльності, слід констатувати, що її розвиток в більшості регіонів є подібними і висновки, зроблені у відношенні до одного з них можуть бути поширені і на ряд інших. Розглянемо основні її особливості на прикладі Херсонської області.

Херсонська область займає останні місця в рейтингу інвестиційної привабливості серед регіонів України за підсумками останніх 5 років. Непривабливий інвестиційний клімат в Херсонській області, негативно впливає на можливості активізації процесу залучення прямих іноземних інвестицій в економіку регіону.

Незважаючи на постійне збільшення обсягів прямих іноземних інвестицій, їх питома вага в загальному обсязі по Україні залишається не значною – 0,8% станом на 1 квітня 2005р. По областях Причорноморського економічного регіону, для порівняння, цей показник становив: Одеська область – 6,0%, Миколаївська – 0,9%, Автономна Республіка Крим – 4,0%, м. Севастополь – 0,7%.

По обсягу прямих іноземних інвестицій область посідає 21 місце серед регіонів України, а по темпах його зростання у 1 кварталі 2005р. – 18 місце - (100,7%).

В умовах ринкового трансформування економіки регіону дуже гострою є потреба в значних інвестиціях.

За розрахунками на 01.12.2004 року, загальний обсяг необхідних іноземних інвестицій в економіку Херсонської області становив понад 40 млн. дол. США в рік.

Потреба економіки області в інвестиціях значно перевищує надходження.

Станом на 1 квітня 2005р. прями іноземні інвестиції вкладені в 102 підприємства області, їх обсяг становив 73,5 млн. дол., що складає 65 доларів США на одного мешканця області. Аналіз інвестиційної діяльності за останні 5 років показує її певну позитивну динаміку.

У порівнянні з 2000 роком сукупний капітал нерезидентів збільшився на 38,3 млн. дол. (у 2,1 рази), щорічний приріст становив, в середньому, 8,6 млн. дол. Найбільший приріст спостерігався у 2002 році – 10,7 млн. дол. (23,8%), найменший – у 2001 році (5,6 млн. дол., 15,8%) (рис. 1).

Рис.1 - Прямі іноземні інвестиції в Херсонську область

Станом на 1.04.2005 року за рахунок грошових внесків та внесків у формі рухомого і нерухомого майна обсяг прямих іноземних інвестицій збільшився на 2,2 млн. дол. (по 1,1 млн. дол. відповідно), зменшення капіталу нерезидентів за 1 квартал 2005р. склало 1,6 млн. дол. (за рахунок ліквідації підприємства та поступки долі нерезидента резиденту України).

Відбувався також перехід права власності на капітал нерезидента нерезиденту іншої країни та перехід інвестицій з категорії портфельних до категорії прямих.

Таким чином, приріст прямих іноземних інвестицій в область за 1 квартал 2005р. (з урахуванням курсів валют) становив 492,8 тис. дол. (0,7%) (рис. 2).

Рис. 2- Найбільші країни-інвестори

Станом на 1.04.2005р. інвестиції надійшли із 25 країн світу, при цьому на 7 з них припадає більше 80% загального обсягу, у тому числі Кіпр – 27,3%, Сполучене Королівство – 15%, Нідерланди – 11,2%, Швеція – 9,1%, Німеччина – 7,8%, Австрія – 5,7%, Туреччина – 5,3%.

Серед іноземних партнерів найбільш активними виявили себе підприємці з Кіпру. Протягом 2000-2004 років та першого кварталу 2005р. капітал з цієї країни зріс на 8 млн. дол. і станом на 1 квітня 2005р. становив 20 млн. дол. Вкладення здійснювались, здебільшого, у харчову промисловість та перероблення сільськогосподарських продуктів (81,7% до обсягу інвестицій з країни) і целюлозно-паперову промисловість (13,1%).

Капітал нерезидентів зі Сполученого Королівства Великобританії починаючи з 2000 року зріс на 10,6 млн. дол. і станом на 1 квітня 2005р. становив 11 млн. дол.; доля цієї країни в загальному обсязі іноземних інвестицій по області зроста відповідно з 1,3% до 15%. За обсягами інвестицій серед країн-інвесторів вона посідає друге місце. Сфера діяльності нерезидентів зі Сполученого Королівства досить різноманітна. Інвестиції вкладені в металургію та оброблення металу (34,4% до обсягу інвестицій з країни), машинобудування (28%), хімічну та нафтохімічну промисловість (17,7%), торгівлю (8,5%), сільське господарство, мисливство та пов'язані з ними послуги (8,1%), фінансову діяльність (2,4%).

Нерезидентами з Нідерландів вкладення здійснені здебільшого у виробництво та розподілення електроенергії, газу та води (51,4% до обсягу інвестицій з країни) та оптову торгівлю і посередництво в торгівлі (47,5%), Швеції – у харчову промисловість та перероблення сільськогосподарських продуктів (96,7%), Німеччини – оптову торгівлю і посередництво в торгівлі (81,9%), Австрії – харчову промисловість та перероблення сільськогосподарських продуктів (100%), Туреччини – оптову торгівлю і посередництво в торгівлі (74,7%).

Щодо стратегічних партнерів України – США та Російської Федерації, їхні вкладення в економіку області станом на 1 квітня 2005 р. незначні і становили 2,6 та 2,3 млн. дол. відповідно (3,5% та 3,1% до загального обсягу по області).

Обсяги прямих іноземних інвестицій, що надійшли з країн Європейського Союзу становили 59,5 млн. дол. (80,9%) (рис. 3).

Рис. 3- Прямі іноземні інвестиції за видами економічної діяльності

Найбільш інвестиційно-привабливими в області залишаються підприємства промисловості, які станом на 1 квітня 2005 року отримали 49,1 млн. дол. інвестицій (66,8% до загального обсягу по області), у тому числі харчова промисловість та перероблення сільськогосподарських продуктів – 28,8 млн. дол., целюлозно-паперова промисловість – 4,7 млн. дол., виробництво та розподілення електроенергії, газу та води – 4,2 млн. дол., металургія та оброблення металу – 4,2 млн. дол., машинобудування – 3,9 млн. дол., хімічна та нафтохімічна промисловість – 2 млн. дол. Інвестиції надійшли також у торгівлю – 13,7 млн. дол., сільське господарство, мисливство та пов'язані з ними послуги – 4,5 млн. дол., транспорт та зв'язок – 2,2 млн. дол., охорону здоров'я та соціальну допомогу – 1,9 млн. дол. та інші.

Пріоритетом серед іноземних інвесторів щодо вкладень капіталу користується харчова промисловість та перероблення сільськогосподарських продуктів. Станом на 1 квітня 2005р. в цей вид діяльності надійшло 39,2% обласного обсягу прямих іноземних інвестицій. Найбільшими інвесторами в харчову промисловість були нерезиденти з Кіпру – 16,4 млн. дол., Швеції – 6,5 млн. дол., Австрії – 4,2 млн. дол., Туреччини – 0,8 млн. дол., Російської Федерації – 0,4 млн. дол (рис. 4).

Рис. 4- Найбільші країни-інвестори у харчову промисловість

Завдяки одержаним інвестиціям в умовах ринкової економіки підприємства харчової промисловості та перероблення сільськогосподарських продуктів швидко прореагували на попит і досягли певних результатів у виробництві продуктів харчування. У 2004 році частка реалізованої промислової продукції цих підприємств становила 36,9% до загального обсягу по області (890,2 млн. грн.), виробництво збільшено щодо 2003 року на 12,5%. Серед підприємств харчової промисловості, які одержали іноземні інвестиції, слід відмітити успіхи у виробництві ЗАТ "Чумак", на долю якого припадає близько третини обсягу реалізованої продукції харчової промисловості області. За 2004 рік на підприємстві збільшено виробництво на 33%. Це підприємство виробляє томатні та овочеві консерви, томатну пасту, кетчупи, майонези, але більше половини обсягу виробництва припадає на соняшникову олію. У 2004р. доля експорту соняшникової олії, що виробляється підприємством, у загальному обсязі експорту соняшникової олії по області становила 65%.

Серед регіонів області прямі іноземні інвестиції розподілені нерівномірно.

Майже 98% іноземного капіталу знаходиться у семи регіонах області, у тому числі:

- м. Херсон припадає 34% від загального обсягу залучених коштів (25 млн. дол.),
- м. Каховку – 33,9% (24,9 млн. дол.),
- м. Нову Каховку – 5,8 млн. дол. (7,8%),
- Білозерський – 4,9 млн. дол. (6,6%),
- Цюрупинський – 4,5 млн. дол. (6,2%),
- Скадовський – 3,6 млн. дол. (4,9%),
- Генічеський – 3,1 млн. дол. (4,2%) райони.

На 1 січня 2005р. інвестиції надійшли у 95 підприємств області (приватної форми власності), з яких практичну діяльність у 2004р. здійснювали 84 (88,4%), ними реалізовано продукції на 1217,2 млн. грн. (9,6% до загального обсягу по області). У 2004 році на цих підприємствах працювало 8763 штатних працівника, що становило 6,3% до загальної кількості штатних працівників по області, позаштатних, відповідно, 421 особа (4,7%).

Підприємствами з прямими іноземними інвестиціями поставлено товарів на експорт у 2004 році на 57,3 млн. дол. (25,6% до загального обсягу експорту області); обсяги імпорту товарів у ці підприємства становили, відповідно, 20,7 млн. дол. (26,5%). Порівняно з 2003 роком обсяги експорту зросли на 20,2 млн. дол. (у 1,5 рази), імпорту – на 3,9 млн. дол. (24,3%). Із 95 підприємств з прямими іноземними інвестиціями займалися поставками товарів на експорт у 2004 році – 21 (22,1%), імпортом товарів – 25 (26,3%). Зовнішньоторговельні операції з товарами ці підприємства здійснювали з партнерами 61 країни світу (рис. 5).

Рис. 5 - Основні показники роботи підприємств з іноземними інвестиціями

Аналіз надходжень прямих іноземних інвестицій в область показав, що незважаючи на їх щорічне зростання, показник обсягу інвестицій на одну особу залишається дуже низьким – 65 доларів США, що майже втричі менше, ніж в середньому по Україні.

Але виконання інвестиційного плану у великій мірі залежить від об'єктивних і суб'єктивних факторів, які негативно впливають на процес іноземного інвестування, а саме:

- нестабільне законодавство, відсутність надійних гарантій захисту від його змін для іноземних інвесторів.

Прийняття Закону України від 25.03.2005р. №2505-IV "Про внесення змін в Закон України "Про державний бюджет України на 2005 рік", який передбачав починаючи з 1 квітня 2005 року скасування пільги по сплаті податку на додану вартість при везенні майнової іноземної інвестиції на митну територію України. А деякі з інвесторів призупинили діяльність на території області, висловлюючи свою невпевненість у подальшому співробітництві (ТОВ "Таврія-Палір", ТОВ "Восход").

- повільні темпи приватизації.

Іноземні інвестори, банки та фінансові організації при вкладанні коштів у інвестиційні проекти віддають перевагу саме приватним підприємствам. За підсумками I кварталу 2005 року вкладання іноземців в державну форму власності складає біля 5% від загального обсягу надходжень іноземних інвестицій в регіон. Тенденція зберігається.

- невирішеність питання щодо надання у приватну власність земельних ділянок під об'єкти, що приватизуються іноземцям;

- темпи інфляції залишаються на значно вищому рівні, ніж у країнах Західної Європи і США;

- низька купівельна спроможність значної частини населення зменшує можливість реалізації на внутрішньому ринку продукції, що могла б вироблятися на новостворених або реконструйованих із допомогою іноземного капіталу підприємствах;

- важливим залишається складання кваліфікованих бізнес-проектів під іноземні інвестиції з привабливими для інвесторів економічними та фінансовими прогнозами, підвищення готовності керівників та фахівців багатьох підприємств працювати в ринкових умовах господарювання, їх відповідальності за результати своєї діяльності, розширення роботи з пошуку платоспроможних покупців своєї продукції.

Особливо ефективним важелем успішного вирішення цього завдання може стати, за певних обставин, податкова політика держави щодо іноземних та внутрішніх інвестицій.

Анотація

Метою політики у сфері іноземного інвестування є створення сучасної політичної системи регулювання, яка б підвищила інвестиційну привабливість економіки та забезпечила потужні мотивації нерезидентів щодо вкладання коштів.

Ключові слова

Інвестиційний клімат, країни – інвестори, експорт, імпорт, прямі іноземні інвестиції, капітал.

Література

1. Барсуков А.В. Принципи побудови та особливості реалізації регіональної соціальної політики в Україні // Регіональна економіка. - 2003. - № 1. - с. 190-194.
2. Буров А.С. Конъюнктура мировых рынков товаров и услуг: Учебное пособие для вузов. - М.: «Экзамен», 2005.
3. Герасемчук З. Комплексная оценка уровня устойчивости развития регионов Украины // Экономика Украины. - 2002. - №2. - с.34-42.
4. Громов О. ВТО: потери и находки // Обзор украинского рынка. - 2005. - №4. - с. 10-11.